

*Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle***HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE TUPAKKALAIKSI JA ERÄIKSI SIIHEN LIITTYVIKSI LAEIKSI ANNETUN HALLITUKSEN ESITYKSEN (HE 15/2016 VP) TÄYDENTÄMISESTÄ (HE 58/2016 VP)**

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta on pyytänyt oikeusministeriöltä lausuntoa otsikossa mainitusta täydentävästä hallituksen esityksestä. Oikeusministeriö on antanut valiokunnalle 16.3.2016 lausunnon alkuperäisestä hallituksen esityksestä (HE 15/2016 vp). Oikeusministeriö esittää lausuntonaan tässä yhteydessä seuraavaa.

Yleistä

Asiassa on kyse eduskunnan käsittelyssä olevaa ns. tupakkalakiesitystä (HE 15/2016 vp) täydentävästä hallituksen esityksestä. Ehdotettuun tupakkalakiin lisättäisiin kiello tupakoida yksityisessä käytössä olevan kuluneuvon sisällä, kun siellä oleskelee alle 15-vuotias. Kiello ei koskisi kuluneuvossa olevaa asuintilaa. Esityksen perustelujen mukaan ehdotettua kielloa valvoisivat lastensuojeluviranomaiset sekä tarvittaessa tupakkalaissa tarkoitettu kunnan viranomainen, joka voisi tehostaa kielloa uhkasakolla.

Oikeusministeriö on sekä lausuntokierroksella että eduskunnan perustuslakivaliokunnalle antamassaan lausunnossa suhtautunut puheena olevan täydentävän esityksen valtiosääntöoikeudelliseen hyväksyttävyyteen varauksellisesti. Tämä kanta perustuu erityisesti perustuslakivaliokunnan

olennaisilta osin vastaavanlaisessa asiassa aikaisemmin ilmaisemaan kantaa (PeVL 21/2010 vp).

Nyt käsillä oleva täydentävä hallituksen esitys on perustuslakivaliokunnan arvioitavana, eikä tässä lausunnossa siten ole tarkoituksenmukaista arvioida esitystä valtiosääntöoikeudelliselta kannalta tämän tarkemmin.

Ehdotetun kiellon valvonta ja seuraamukset kiellon rikkomisesta

Yksityisautossa tupakoimisen kiellon rikkomista ei esityksessä ehdoteta rangaistavaksi. Tätä voidaan pitää perusteltuna ratkaisuna erityisesti rikosoikeudellisten tarpeellisuus- ja suhteellisuusperiaatteiden kannalta.

Kiellon noudattamista valvoisivat esityksen perusteluiden mukaan käytännössä lastensuojeluviranomaiset sekä tupakkalaissa tarkoitetut kunnan viranomaiset. Perustelujen mukaan tupakointikiellon rikkominen voitaisiin havaita esimerkiksi päiväkodissa, josta voitaisiin tarvittaessa ilmoittaa asiasta kunnan lastensuojeluviranomaisille (s. 4).

Voidaan kuitenkin kysyä, onko lastensuojeluviranomaisilla ja mainituilla kunnan viranomaisilla käytössään sellaisia valvontakeinoja, joilla pystyttäisiin tosiasiallisesti ja tehokkaasti puuttumaan yksityisautossa tapahtuvaan tupakointiin. Miten esimerkiksi kunnan viranomaiset käytännössä valvoisivat ehdotettua kieltoa? Ehdotetun tupakkalain 86 §:n sanamuodon perusteella esimerkiksi kunnan tarkastusoikeus ei näyttäisi olevan mahdollinen kiellon valvomiseksi.

Ehdotettu kiello uhkaa siten jäädä luonteeltaan varsin symboliseksi. Symbolista lainsäädäntöä tulisi lähtökohtaisesti välttää (PeVL 21/2010 vp). Voidaan kuitenkin viitata jalankulkijoiden heijastimen käyttöä koskevaan sääntelyyn ja pyöräilijöiden kypärän käyttöä koskevaan sääntelyyn esimerkkeinä tilanteista, joissa sääntelyn esteenä ei ole pidetty sitä, ettei mainittujen velvollisuuksien laiminlyöntiin liity rangaistuksen tai muun seuraamuksen uhkaa.